

Norske trolldomsprosesser

Prosessnummer: 194

Tiltaltes navn: Karen Torsdatter

Årstall: 1650

Sted: Kristiansand i Vest-Agder

Localia

№ 121. 122.

Christiansand

1650.

Christiansands Beskrivelse.

Karen Foredabber

og

Prodil Krismis

Christiansand. 1650

Prent.

Antagelig er originaldokumentet
til denne bearbejning (antagelig fra ca. 1750)
i "Christiansands Beskrivelse" blevet bort.
Her står nemlig: "i følge et deraf havent
gammelt skient ufuldkommen
Lidtog - - - " 1758 er det sidste foretagne
Arbejde.
Rådetsprotokollene eksisterer ikke for
dette tidsrum, og i Lagtingsbøgerne kan jeg
ingen ting finde. Byregnskaberne og
bytingsprotokollene er ikke gamle nok.

T. L.

Christianssands Beskrivelse. -

Hexe-Procefs-

— — — — — Strax efter Kong
Friderich den tredies ankomst til regjeringen
bleve de gamle friheder stadfæstede og liid
effter anden forbedrede og udstrakte, men
som derudj ved souverainitetens indfør,
et og andet blev forandret blive saadant ved
den liids punkt nærmere at fortælle og
forklare - Mand vil først opholde sig noget
med at give underretning om een i aaret
1650 imod adskillige personer for hekserie
udført procefs, i følge et deraf havende
gammelt skiont ufuldkommen udboq,
for at vise hvad beskaffenhed det har haft
med de saa oft ondskalle broldmænd og
qvinde, hvad slags overbevisninger der har
veret om deres broldom samt hvad tænke-
maade geistligheden, ofrigheden og almenen
har haft i deslige ting. -

Segen har regjet sig deraf at en gammel
qvinde ved navn Karen Thorsdatter, der
havde begæret et saadant byverie som effter
den liids love forbiende døds straf, angav
sig selv for en broldqvinde og at mange
var i ledvæg med hende, men ingen af de

Karen Thorsdatter
3
Prodit Krums

andgiene ville kiendes derved, uden en anden
 kvinde ved navn Babil Krums -
 Blandt de øfrige andgiene var en fornem
 koene, Sidsel Jacob Mortensens, der paa
 sin broloules dag med sorenskriveren i
 Raabogdelavet Mads Pedersen blev ført fra
 gjerdet til fangehuset og skönt hün
 havde sin farsmand til forsvar og for
 denne gang blev lösladt, effterat hün
 havde undergaaet mange examinationer,
 saa begyndte dog sagen med hende paa
 nye, indtil hün omsider ved herredagen
 blev frikendt. Det sees icke, at sagen
 blev drevet videre med de mange andre
 som bleve andgiene og fangede, saasom
 de ere bleve bestandig ved at nagle
 gjerningen - Merkeligt er det og at
 blant dem alle fandtes hün en mands
 person, navnlig Christen Kuld eller Kold,
 der var angiven som herseemes anfører,
 naar de reede i luften - Denne nægtede
 vel sigelsen, sigende at fanden havde
 redet med dem og icke hand, men
 da hand af retten og sognepræsten
 meged blev fristet, lagde hand denne
 selvsomme forklaring til, at hand i
 Schien havde seet, at en brold kvinde sled
 hünden af fanden, vidste og at brold-
 kvinder, naar de fangedes, maatte slaas
 til blods, ellers bandt diavlen dem saa
 at de icke künde bekiende sandhed -

Karen Toradatter
 og
Babil Krums

De tvende egentl: broldgrinder skulle da
 være Karen Thorsdatter og Bodil Krums
 dens mand paa adskillige tiider og steder
 for og uden for retten har examineret,
 som følger - Den første bekiendelse er
 for det meeste borte, men i slutningen
 deraf bekiender Karen Thorsdatter, at hun en
 torsdagsaften, da soelen gik under Røde
 smøged et barn under jorden for Jon
 Berkius, og skulle det gjøre god for
 brold folk, og lerte hun denne signen af en
 kvinde ved navn Marcha, som boede skrat
 ved Fjære kirke. Ved en anden
 examination har Karen Thorsdatter blant
 andet forklaret at Gümild Narebøe kom
 til hende og afdalte at de ville fare i
 luffen og, forgiøre dem som var til søs,
 og da mødtes de ved et Kiøn, Grasse Kiøn
 eller thion kaldet, liggende Tvedt sogn og
 da vare dispe efterskreene forsamlede -
 Sidsel Jacob Mordensens, Mark Hindall,
 Karen Møgløbue, Ragnild Aadall, Søde Mar
 Aarismas, Gümild Narebøe, hendes datter
 Eli, Bodil Krums, Eli Rosvatten,
 Marske Husbud, hun selv og Christen Kild
 at være deres anfører og reed hand paa en
 Kald, og hun selv paa en sobelime og
 bekiendte at Sidsels drang heder Lippes og
 hun reed paa en gløe rage, da hun
 med de andre var henne at ville omkomme
 fogden Niels Nielsen og Christen Andersen.

Karen Thorsdatter

og

Bodil Krums

men kunde ikke faae magt med dem, saasom de frygtede Gud saa inderlig. — Bodil Krums fremkom og bekendte at hun kand flyve i luften paa en gløve rage, og var med i luften med de forbenkte personer, hendes husbond sagde hun, heeder Luhaus og de kand ride i luften, underhiden paa kalle, paa kalve, hunde og adskilligt og forsamlede de sig ved grastion, og dermed fløj hen at kaste et skib om, som Christen Andersen og fogden Niels Nielson var udj, og bekendte hun at Christen Niels er den arrigste boldmand og Sidsel Jakob Mortensens dernast og kone Gummild Mørelise og hendes datter Eli til hende og bad hende være med, og var hendes husbond kommen til hende i mands geedalt og i sorte klader — Karen Møgløstue bekendte at hendes rette navn var Siri Syverodatter, havde boet paa Hemdall i Lauerdal, havende forlat sin egne mand ved navn Gjøtkorn Gjømmersen saasom Rand var ond med hende og duede til indt, men havde laget Gønder Torstenssen med sig, som ikke er hendes egne mand og har ladet sig kalde Torbism — Denne Karen Møgløstue, Marthe Hindall og Sidsel Jakob Mortensens, nagtede alleles med svaren og banden forbenkte svende grinders udbigende, men saadant at være dem skammelig paa lojet. —

Karen Torodatter

og
Bodil Krums

Christiansand

Christiansands
Prestekirke.

Bodil Krüms blev for retten af Sidsel Jacob Mortensens og fædremand Svend Pedersen tilspjort om nogen havde ombudet eller kiøbt hende til at angive Sidsel, hün svarede derpaa, at hün fandt vel mere bedre at stille udsproge om Sidsel har været med, men hün tørde ikke sige hvem det var -

En anden undersøgning er skeet paa raadstuen d. 4 april i sognepresten Hr. Anders Nielsens nærværelse. Præsten tilspjorte Karen Torisdatter om der er nogen legemlige eller sandelige fiender, der plager hende i fangselet, hvortil hün svarede at hendes herte bliver klemt af Gemild Nerebye og datter Eli, Ragnild Adal og Sode Mari, at hün ikke fandt fase ord eller lye for sig at bekiende sine synder - Forretten ved blev hün og Bodil Krüms deres forrige (See hereffter bekiendelsen af 1de april) dog saa at den sidste nu ikke mindtes om Karen Jacobs²¹⁰ Mortensens var med i lüften eller ved om hün fandt broddens gjerninger, men hün syntte dog Sidsel at være med -

Hende blev og tilspjort hvem den 12de var og svarede at hün det sy kunde mindes - (NB: i begge bekiendelse er rigtig nok solo maante) - Samme dag ere adskillige foregaaende bekiendelser skriftlig indleverede af de mand der samme har laget, i følge¹⁰⁰ har Karen Torisdatter d. 27 martz forhen bekiemt

) Det findes ingen
indtægningsprotokoller for
dette biskopium.

T. L.

Karen TorisdatterBodil Krüms

at da hun var 26aar gammel ^{hun} tidt Lind
 sogn paa vejen i skoven til en stor
 mand som loed sig kalde Loodfes, den
 førde hende i et hús, som hun ikke vidste
 hvor var, den samme lærte hende at brinde
 alle broldqvinder og mænd, saa de hende
 ingen skade paa sit qvag skulle tilføje,
 samt og lærte hende en bøn, den skulle
 hun læse tre gange naar hun malkede,
 saa skulle hun faae saamegen melk
 hun ville begjere, vel en nokking melk af
 hver koe; hennem tilbødte hun tjeneste,
 dog ingen løn skieldt, men naar hun fik
 qvag skulle hun vinde deraf hvis hun
 kunde forkiene, og naar hun kunde faae
 en skeed melk eller mad fra fremmede
 folk, som havde qvag, det skulle hun give
 sit qvag, derefter kunde hun melke af hendes
 kiør ald den melk som de andres skulle
 melket, dernæst bekiendte hun
 at Eli Røsvatten og Marta Hebdad, Høvog
 sogn, skal være ligesaa fix paa all
 künsten som hun, jligemaade at
 Gjønnild og hendes datter paa Nerbye
 i Radall Band tage skin fra maanen
 og malke andre folkes qvag af en kiør
 som de slikker i væggen -

Den 29 Marty bekiendte Karen Torsdatter,
 at der havde været hos hende en qvinde ved
 navn Ane Snøemyr i Høvog sogn, liggendes
 paa Gvare-Øje, som kunde binde baade

Karen Torsdatter
 og
Prodik Krims

Christianssand

Christianssands
Beskrivelse.

silve og brøme i skoven, og at de tidt byggede
lavet var meere red for hende end for Karen
Torsdatter - For det andet udlagde hün
Krüms Bodil, men hün ville ikke sige
hvad ont hün havde gjort - For det tredje,
at Marde Hündal, Karen Mjöglestue og
Krüms Bodil skulle være mestere for dem
alle tid denne roede - For det fjerde,
at Ane Sne-mys, Krüms Bodil, Marde
Hündal, Karen Mjöglestue, samt hün selv
havde været forsamlet forleden höst, mellem
Mikkels og Hellenisdag, og da flöyet op i
lufken og reed paa glöe-rager og flöyer,
at de ville forgiöre Christen Andersen og
fogden Niels Nielsen paa Kongsgaarden,
den tid de var paa reyse fra Danmark
op til Norge, og reed hün selv paa
en søt: lime, men de andre hadede og
sloge hende med rager og flöyer fordi
hün var ikke saa perfect paa hendes
künst som de andre, men maatte være
allerbagest -

Den 30de marty har bemt: Karen Torsdatter
atter været under forhör, da hün bekiendte,
at Sißel Jacob Mortensens var med dem
i flüglen, at ville forgiört Christen Andersen
og Niels Nielsen, sasvelsom at efterbegnede
var idi den roede, neml: forskerene Sißel
Jacob Mortensens, Karen Mjöglestue, Marthe
Hündal, Krüms Bodil, Gunnild Nereby, og
hendes datter Eli, Ragnild Asdalen, Eli

Karen TorsdatterBodil Krüms

Røswatten, Marthe Hestab, Søbe Mari paa
Aarnæs og hün selv Karen Thorsbatter,
Christen Kolb at være deres anfører, disse
forskrevne sagde hün alle sammen paa
den tid at være udføren i luftens paa
gloe-rager, fløyer og sobelimer, at oprejsse
det skadelige veyrligt forskrevne Christen
Andersen og Niels Nielsen at ombkomme -
Det er at mærke ved denne og de øfrige
bekiendelser, at byefogden Svend Pedersen
skedse har tilspürt Karen Thoradatter og
Bodil Krüms, om hand har brüed, lokket,
bedet eller kjøbt dem til at naengive nogen.
- Christen Andersen har og tilspürt
dem om hans søene har været hos dem,
saa at det synes at begge, saavel
byefogden, som Christen Andersens hustru,
hvis mand skulle have været forgiort paa
søen, har været mistænkle for at have
forledet disse kvinder til at belyve andre.
En anden Bodil Krüms ^{hustru} bekiendelse
lægen i fangehuset den 1de april 1750 er
ombrent saaledes -

Först sagde hün, at Sidsel Jessø
Mortensens var med i flüglen og reed paa
en gloe-rage og hendes drang Reed
Beckebub og forn^{de} Krüms Bodil reed selv
paa en gloe-rage - Marte Hundall reed
paa en gied og hendes drang Reed Nisti -
Ragnild Adal reed paa en brük, hendes
drang Reed Nisti - Gunnild Nørbye reed paa

Karen Thoradatter
og
Bodil Krüms

Christiansend
Christiansends
Pæretvinsløve.

en hünd, hendes drang hed Litias -
Karen Møglestue reed paa en kat, hendes
drang hed Linvald - Ellen Nørebø reed
paa en hvid kalv, hendes drang hed
Polvas - Elli Roswatten reed paa en søbe,
hendes drang hed Kulias - Marthe Hesteb
reed paa et sort lam, hendes drang hedde
Fassias - Søde Mari paa Aarones
hün reed paa en hvid kalv, med en sort
lippe paa rumpen, og to sorte lipper
paa pæne, hendes drang hed Raketous -
Christen Kold reed paa en rød kalv
med to hvide øren og hans drang hed
Tutias og den samme Tutias var Lucifers
drang og diæbel Lucifer - og vare alle
disse forokrevne forsamlede paa Grasvæne
i Gvase skov, og siden de havde været i
lufften, da holdt de gjæstebid paa
benet Grasvæne - Den som gik for
bord og bræderede dem sagde hün var
den stemme og skænkede dem ud af pappe
glas og den som holdt lyset var en liden
sort diævel og der blæste en i et
skinnende horn for dem, det sagde hün
var en liden Karl -

Udemeere bekiendte hün at Sidsel
Jakob Mortensens havde et horn og smærte
dem med som hün ville berodde ved hende
Güd og samvittighed, at samme horn lød
inder hendes sang, som hün selv ligger
udi, og som hün havde smært benet

Karen Toradablen
og
Kodil Krüms

Krums Bodil, sagde hün til hende. far nu hen i saamange navn til Blokholt, og den tid de var kommen fra reysen kastede de bort hvad de havde - de som reed paa kalve og paa lam sable de for folkes crestore at de skulle vone og tjenes bort -

De rager og sober brügde de til at fejje for døve, at sage lykke og velsignelse fra folk som Gud ville inde demem -

Ydermeere til spürde vi hende, om hün ville vare det gestendig som hün nu havde sagt og döe derpaa, hvortil hün svarede ja, om det skulle vare denne time hün skulle misse hendes liv, at hün iche haver löjet noget menneske paa, men sagt hendes sandhed, saasandt som Gud skulle vare hende naadig og barmhertig -

Om paa raadstuen den 17 april 1858 næsteffter holden examination og confrontations forredning, i magistratens og præsternes nærværelse er omdrent af følgende indhold -

Magistraten saavel som præsterne har formanet Karen Torsdatter og Bodil Krüms, at om de havde löjet sig selv eller andre god folck paa iudi deres förrige bekiendelser, skulle de det fremsige og give det tilkiende, at de som fris er kinde blive befried og iche skammeligen paalyves, men de ere standhaffligen bleve ved deres förrste bekiendelser og leed de udlagde det i deres öjne at de ere arrige og blomme broldfolk, og

Karen Torsdatter
og
Bodil Krüms

at de ikke have lojet sig selv eller noget
mennecke paa, saa sandt som de nogen
tiid ville arve Guds rige -

Saa er først fremkommen Christen
Kolt til vedermæls tale med Karen Tors
datter og Poddil Krüms som leede ham det
i hans øyne, at hand var deres anfører i di
fliglen ved Grabkion, hvortil hand gav det
svar som forhen er anført -

For det andet Sode Mari Aarones til
vedermæls tale med bemte fanger, der
paadubbede hende hvad de om hende
havde iidsagt - End ydermere sagde
Karen Thorsdatter til hende, at hün havde
været en broldgvinde af barns been op,
silmed og en byr, at hün havde staaet
et sølv balle, en snøs-Riede, og et blaet
forblade fra Christen Holdes. gvinde i Hövög
sogn, og efftersom hün selv havde staaet
dette, havde hün lagt det ned i en buck
deri hünset, sagde saa til dem at hün
kunde vise igien, og at de skulle stenge
hende inde i samme hüs hvor hün havde
forværet godset, saa skulle den som havde
sdaalet det, komme til hende om natten og
flye hende det igien, og havde hün faaet
for samme hendes kunst og image 2ⁿ.
i fleck og penge af bemte Christen Holdes;
Dette leede hün hende paa idj hendes
øyen, som noget hün selv skulle have
sagt hende paa Nösboed -

Karen Thorsdatter
og
Poddil Krüms

Såse Mæri næggede det og sagde det var løgn
alt hvad de sagde. -

For det tredje - Ragnild Aardalen til
vedermaalts tale med Karen Torsdatter og
Poodil Krims, de iligemaade seede hende
paa, at hun var en broldgvinde og var
baade skarp og ram i di kinsten -
Ragnilds næggede det som de andre -

For det fjerde Mæritte Heistøb, til
vedermaalts tale med demnem, da seede
de hende paa, at hun var en broldgvinde
og med, da de alle 12 var forsamlet ved
Grastion - Bemb! Marille sprang og
karmet og sagde de løj hende paa det
diavelen soeg demnem og fertis ligesom
hun havde været afsindig -

For det femte Elin Reevatten til
minds med Karen Torsdatter, da seede
hun hende paa, at hun var en broldgvinde,
den arrigle som kand gaae i skone og
sagde, det maa den damnemand Oluf
Jøfier, som der staar, vel vide, du soeg
jo livet af hans beste koe, som kand havde
forleden juledag og du kastet ont for
den saa den styrtet ned paa slet mark
og doede, hvilket Oluf Jøfier og selv tilstod
og bekiende, sands at vere, at koom styrtet
ned paa slet mark og blev doed, som
hun skulle gaae ud til vand -
Poodil Krims seede hende og paa at hun
var med den onne gang ved Grastion,

Karen Torsdatter
og
Poodil Krims

Christiansand
Christiansands
Pæskrivelse.

den tid de fløy i Læften - Elin sagde, ligesom de forrige at de havde lojet hende paa -

For det sielte: Gunnild Nærebø til munds med Karen Thorstatter, da deede hør hende fældkommelig paa, at hør er en arrig broldgvinde og at hør havde kiendt paa hende fordi hør ikke forstod kunsten ret, men skulle saaledes gaa og brygle, tilmed sagde Karen at hør havde skicket hendes legat, som hør tiener nogle gange til hende i fange hørset, at hør skulle klemme hendes herte i tve saa og viste hør til hende tvende gange paa raadstuen at pine hende, saa hør ikke skulle komme til bekiendelse, hvilket og i sandhed er at hør haver beklaget sig for reben over det samme - Bodil Krüms

vedblev og sin andklagelse over hende, men bente Gunnild benagede det og sagde at de havde skammelig lojet hende paa. -

For det syvende kom Eli Nærebø til vedvermaals tale med bente fanger, da deede de og hende tidj syne, at hør var en arrig broldgvinde med videre, men hør gjorde samme benagelse -

Derefter forklarede Karen Thorstatter end videre at Jørgen Jacobsen havde imellem Mikkel og Mortensens sidobleden faldet paa søen tidj et skib og slaged sit knæ forderod, hvilket de pter paa Nærebø havde fortalt hende og at Karen Møglstue, Mark Hündall og

Karen Thorstatter
og
Bodil Krüms

hendes søster havde gjort det - dernæst at hun
 forleden vinter var en nat hos Karen Møglæk
 da sagde hun, at Susanna Raver mistede
 hons, svin og andet smaa creatur, da hun
 boede paa Lohelle, det var selvsed hun
 skulle miste det som bedre var -

For det tredje, at en fremmed mand som
 laase syg hos Bertel Pedersens blev saa
 uinderlig udj ald sit liv, som var ham
 gjort paa af en af de fornemste kvinder
 her paa Sanden og at hendes Legat hun
 hienke sagde hende det. -

Karen Torredatter
 3
Modis Krums

For det fjerde skulle hun i fængslet
 have sagt til Thomas Rasmüssens dødsbe
 at deres forældre er vederfareet meget ont,
 klagede ellers over at hun ikke kunde
 komme meget i huse, siden der blev
 lagt bøger paa hende her paa raadstuen
 og i fange huset, som var nu i mandags
 14^{den} dage siden, og da sigede hendes Legat
 fra hende -

Blev saa tilspürt,
 om hun ikke siden havde fornimmet
 noget, svarede hun, intet, førend i nat
 da kom Marthe Hestø og Eli Roswatten
 til hende i fange huset der hun laase
 vagen, da loeg de hende først for hendes
 brodt og siden da lockte hun, at de ville
 laase hendes Lærner af hendes liv og skiølle
 dem og gjøre pølser deraf, dereffter loeg
 hun til en kande og ville dricke, da
 var der intet i den, lagde sig saa ned

Christianssand
Christianssands
Beretninger.

og sov, da hun vognede var det dag -
For det femte beredede hun, at da de
var ved Grafskion opløste Sidsel Jacob
Mortensens en knude, hvad der var i den
vidste hun ikke; blev tilspürt, hvorledes
det gik til, da knuden blev opløst sagde
hun, at der kom en stærk vind, saa
det pæb ind i luffen, som mange svine
og griser var sammen - Blev saa
tilspürt, om der var flere, som look
knuder op, svarede hun Karen Møgløstue
Gunild's Nørrebye og Ragnild Aedall opløst
og knuder for at forgiøre fogden paa
Skuden og alle de med demom var -

Karen Torsdatter

Pretil Krums

Blev saa tilspürt, om ingen flere
grinder herud byen var med ved saam
Grafskion og indj deres seltskab, svarede
hun nej, ingen uden Sidsel og Bodel,
nok tilspürt hvilken Sidsel det var, svarede
ingen uden Sidsel Jacob Mortensens hun
var den sandkyldigste. Blev saa
formanet, at hun skulle ingen lyve paa
men endnu nogle, om hun havde udlag
nogen usandfardig, svarede hun at være
sanden det hun havde sagt, baade for
saavel som min og derpaa vil hun gjerne
døe, om det var denne time.

For det sidste beredede hun, at Christen
Andersens folk, som for nogle aar siden
skulle hente gods (det er korn vagre) i
Toppdal, blev borde paa vejen og at Sidsel

Jakob Mortensens, Ragnild Asdal og Marte Hundal gjorde det, hvilket den hün hende sagde hende -

[sic] For det syvende bekiendte hün at forbenke 3de grunder og Karen Møglestue havde med sorg og underföndighed fra Christen Kræmmer hans lykke, ligesom de havde, fra andre folk, saavel som ogsaa at vare aarsag til ald hans ülykke.

For det ottende beröelste at naar Sidset Jacob Mortensens lagde penge ned paa et sted, kend hün dage 2 eller tre op igjen, hvilket, den hün hende sagde hende -

For det niende beröelste, at Ragnild Asdal og Martha Hundal kunde gaae i Christen Andersens (inden till Christen Kræmmer) Kiølder og spise kammer, naar de vilde, naar pigerne gik derover, og sage hvad de vilde have, men naar Susanns selv gik, gjorde hün Jesu kors derover, da havde de ingen magt og kunde da indet faae -

For det tiende, at Sidset Jacob Mortensens soe gange har været efter at vilde drückne Susanna Christen Andersens, men kunde icke forme delst et güld kiøde med Kaars üdj som hengle om Susannes Hals, og hvicfaa, som hün hende sagde hende det -

For det ellefte bekiendte hün, at medens Tomas Rasmüsen boede paa Dönnestad, var der lagt noget for ham

Karen Forredeller
og
Prodil Krüms

uden for døren, men der kom en høne
flyvende og kom over det, saa at hønen
døde strax og blev liggende ved døren, og
samme høne var spraglet og Thomas holdt
meget af den -

Blev ydermere af Capellanen examineret
om det var sandt alt hvad hun havde forkla-
ret, hvortil hun med gradende Laare svarede
at ville annamme sacramentet og doe paa
at det er sandt, alt det hun haver bekendt
og ikke noget menneske at have paaløjet-
silbydende sig at ville gaa til sin død paa
hvis hun bekendt haver, saa og gjerne
lide i denne verden at sielen kand blive
befriet i den evige glæde og herlighed. -

Bodil Krums har mand forneret samme
spørgsmaal og hun har givet samme svar;
da mand randsagede hendes Bisle fandtes
derudj en lok haar, 3 stöcker Brenne stene
og 2s: i en klud - paa tilspørgende hvad
hun gjorde dermed, svarede hun, at hun
gjorde inset dermed -

Saa vil gaa undersøgningsforretningerne
- Den 22 aprill er sagen ageret til doms
og blev da fangernes Karen Torsdatter og Bodil
Krums deres bekendelser bekræftede offentlig tidj
deres egen og menige mands paahør lyde-
ligen læst for demsom og derhos tilspørt
om de paa deres bekendelser nu tidj dag
vil annamme Christi legem og blod og
siden gaa til deres død derpaa, at dette

Karen Torsdatter

Bodil Krums

forbrevere er iøj all sandhed og icke sig selv eller nogen mennesker at have påskyet -

Desligele hils pørt, om de haver nu inket videre at bekiende, som de sand have bedrevet og deres jeon christen og næst med berkadiget, hvortil de begge svarede nej inket videre at have bedrevet, saag at være iøj Guds sandhed alt hvis de bekiendt haver, og nu for dem opløst, iindtagen at Bodil Krums fragick noget af sin bekiendelse, som hün den 1te april giort haver, nemlig om det horn med smørelsen iøj, som hün skal være bleven smürt med af Sidsel Jacob Mortensens, det icke at kinde mindes at have bekiendt - men de mænd, for hvilke bekiendelsen var skeed, gik frem for retten og aflagde derpaa fuld boeger ad efter loven -

Pøgefogden Svend Pedersen sadde iøj rette, om bem^{te} broldqvinder ikke boi for samme deres begangne broldoms koster og gierninger at straffes til baal og brand og deres boeslod til Kongl: may^{te} at vær hjemfalden, saavel som de staalne koster til hver ciemand efter loven at tilbomme og derhos fremlagde sin skrifflige protestation lydende som følger. -

Karen Torsdabbe
 ↙
Bodil Krums

Eftersom ieg i dag for velvise borgemeester og raad haver paa rettens vegne frem ladet bringe nærværende tvende misdadere, nemlig Karen Torsdabbe og Bodil Krums, deres

forecelle som efter følger -

For det første bemeldt Karen Thorsdatter at have skadet fra Mads Thommesen en sølvkande, fra mig et sølv søb og anden smaa Lyverie paa andre pladser begaaet. -

For det andet, bekendt sig selv med fanden haver bebindet og derved adskillige broldoms konster og bedrifter haver bedrevet, saavel som og idlagt fornævnte Bodil Kroms at vare med hende i di delige Konster forfaren. -

Tredie, da haver ieg paa rettens vegne bemeldt Kroms Bodil Ladet hafte og sraat efter, først for mestermanden, som haver skadet uden for fangehusets døren næstleden den sidste martii bekendt sig i ligemeader med dievelen at have gjort forbind og sig i di adskillige broldoms konster at vare forfaren hvilket paa den tid Simon Brynjelsen med begge stadotterne paa høit haver; forstørre deres bekendelser de selv videre paa adskillige sider, baade for retten og anden steds haver stadfæstet - for hvilke deres bekendte og hofvindne koster med Lyverie saavel som broldoms konster og mitgæringer, sætter ieg idag for velvise borgemeester og raad i di restle, om de icke bør at lide og straffes med baal og brand og deres boerlod til kongl. mayt at vare forfalden - efter mand helgi balckens andet capitel, saavel som det staalne gods enhver

Karen Thorsdatter

Bodil Kroms

ejermand at tilkomme, efter syve baltens
syvende capitel og er ieg herpaa dom
begjærendes - bder samtligen giid befalet -
Christiansand den 22 april 1650 -

sted underskrevet - Svend Pederfen -
deslige befalet velagte Mads Pedersen til
samme giid og sted at vare indskrevet, samme
ders bekiendelse at pashere, saaog om hand
haver noget derindj at sige, hvortil blev af
Mads Pedersen ved sin broder Anders Pedersen
sit skriftlige svar og jndlag fremlagt,
des jndhold ord for ord som her efterfølger

Karen Tureddatter
og
Predik. Wriims

Eftersom Kongl. mayts byefoged Svend
Pedersen, ved byens tiener har ladet mig
tilbrige at møde Christiansands raadstue,
mii indj dag at høre paa hvis der hand
passere, anlangende de see brold grinder,
efftersom hand foregiver deres dom da skal
afsiges, saa viler ieg ikke paa fornekte
Svend Pedersen jo erinder at ieg for hans
(hidintil) orsange og ulovlige forke process
haver været forarsaget hammen til
firsdkommende trinitatis længling at
incitere for længmanden, vved derfor
aldeles inket at svare hammen til hans
skonemaal førend min indskente sag
indaf dens fornekte dommer bliver
paakendt -

For det andet, efftersom hand iligemaad
har indskent min foelgevinde at høre paa

Christianssand
Christianssands
Beskrivelse.

nogen prov (i hvad menning veed ieg ikke)
saa formener ieg at ingen Diesager maae
begyndes eller foretages førend hoved sagen
griber ende, forseer mig til at velvise
borgemeester og raad lader mig vederfares herud
inden hvis lovlig og ret er, begierende
venligen, om noget for retten vorder
skriftlig i pennen forfattet, da denne
min korte erklæring derudi maatte
indføres og mig siden paaskreven tilhænde
stilles dennem samtligen Guds allermægtige
befalet.

Karen Torsdatter

Bosil Krums

Christianssand den 22 april 1650 —
stedt underkrevet. Mads Pedersen ehld -

Viidere gaar ikke iudskriften, men dommen
er falden samme dag, saaledes. -

DOM

At som Karen Torsdatter og Bosil
Krum saa besdændig haver vedskaaet at
de haver givet sig iudi sienske til diavlen
og derved skadet deres næste, si bør de efter
loven forbrændes - denne dom blev af
længdingsretten stadfæstet og tre maanedes
derefter fuldbyrdet -

Revisorkammeret
Landsregnskaber
Nedens Lem 1635-36

Nr 120. 121. 122.

1636-39.

pat. 219.
220.
222.
233.

pat. 219) Martin Löffrensdatter 1636 (Bjørnprebsten
fra Tønsberg)

Regnskaps. kenrettet. (anklaget
for epådøm, men har ogsaa
andre synder på samvittigheden)

pat. 220) Tormoe Femefoss's far. (Kornes.)

J. F. har betalt ^{for} sin avdøde far, som
hadde vort anklaget for epådøm
Regnskaps.

pat. 222) Mads Sandtved. (Hagebostad.)
Kenrettet.

Tyvo og røver, men han skal
ogsaa ha berøvet folk deres kælvede.
Regnskaps

pat. 233) Karen Thorpsdatter og

5) Boell Krombs, foruden en hel del,
som omdales som
frollefolk, men om
hvem regnskapet
intet melder.
Oddernes

Apostroferet 6. 12. 1930.]

219.

-1-

1636.

Kong. Mætz: regenskab
aff Nedenis och Mandals
lehne, sampt och Paa:
biizdelænge, beregnet fra
Philippi Jacobi dag,
anno 1635. och till
carpsdagen igien anno
1636. L.

Marren Löffrensdachter

Giffuidd mester Morlen scharprekkeren
aff Thronsborg for femt fanger at selte,
de thoe - - - for thüeffuerj - - -
dend bridie wed naffn Marren
Löffrensdachter, som med spandomb
och falsche papper haffuer ongaedd,
paa och werit i raad med for^{re}:
thüeffuer, - - - - -
for demnem alle femt at hemrele,
paa och for hans kost och forbering
paa reipen, och en som hendte
hannem, och förde hannem tillbage
igien. der for

Penger _____ 43 lb

Och fändes der aldeelis jndes effter
dennem, huer med mand kunde
slippe omblesching medt:

Giffuelt for forskreffne fomb
fanges kost wdj thoe maaneder
for huer person om ryggen 3 ort. . .

Lensregnskaber

Nedens Len
1636-37

220.

Kongel. Mayets. regenschab
aff Mandals och Naderups
lehne sambt. Raabygdelaugget,
berigt fraa . . . 1636 . . . 1637

Tormoe Tennesofs's fer

Indtegt. sigt och sagefals.

Raabogdelauget

Tormoe Tennesofs for enu sagh.
from hamfs fader over billagt
for spædom, sknit och giffuelt
der for paa sinu faders vegne,
dog hamfs fader war død.

Fændinge ————— 30 dlr

Landsregnskaber

Medrethsen 1638-39

222. ^a

Konng: Maytz: regenschab, aff Liselehn,
berognit fra Philippi Jacobi dag 1638,
till aarfoldagen 1639^r

1639.

Maddy Sandbiedt

Wgiffit pendinge i
adskillige maader.

Sexsmends minde
dese persoer jndelt
sigh at haffue
epserlett.

No: 13

Aktion ligger i denne
palete, og den korellede
betegner her som en pedlis
og en landstryken. - v.

Den 28 novembr: bleff een ved nauffen
Maddy Sandbiedt, en böddelson, for
sine mangfoldige, och w-tilbörige
schelmstöcker paagreben, som haffde
slaaet och röffuet fra faldige folk,
paa vonderschedlige sider, demem jaget
fra künps och kiem, spbröt deris
löre, vddaget küis hannem lösed,
och mange kügget, stüchet, och gjort
schade, i gilde och jiesbebid, sampt
och deris helbred, dem frataget,
och formedelet hans bedriff alt.
sammen, künde komme for dagen,
bleff hand anholden i 9 uger,
jndtill den 31 january.

chr. _____ 9 dlr.

Meesermanden hannem reffred

jiffuit _____ 4 1/2 dlr.

Revkammeret
Lensregnskaber
Mandals len
og
Medenes len 1649-50.
pakke 233.

I dommen over Mar(i)te Bændal 1650 nævnes
at

Karen Thorpsdaatter

og

Psoell Krombs er hennes anklager, og

at de begge er kendt som "formedledt deris
skroldoms bedrift och misgærninger." Om disse
to finner jeg ellers ingenting. T.L.

43. Senere har jeg fundet disse sager ulførlig beskrevet i LOCALIA
christianssand. Sagerne har jeg skrevet 20 og de findes i et samlet Læg. T.L.

I dommen over Ligrij Siffinsdaatter høres vi at
i et gjerlebud hos "dieffuelen" var også delstede
følgende "mann" og kvinder: Günild Herbye, Marij
Herbheffie, Sode Marij, Blj indj Giespeschoiff,
Ragnild Aardall, Christen Kild, Ellen Günild
Herbyes daatter, Karen Thorpsdaatter, Psoedell
Krombs, Sidhyell Jacob Morkenpors, Maride
Bændall foruden Ligrij selv.

Av disse er Sode Marij (indtalt Maride og Ligrij) den
eneste, om hvem regnskaberne melder noe.
T.L.